

EL CODI GENÈTIC DE JESÚS, EL CRIST Una lectura de Mt 1, 1-17

Conferència a càrrec de fra Lluís Solà

Recés d'Advent de la Germandat de Poblet
Poblet, 26 novembre 2005

Introducció

He triat volgudament un títol, diguem, inusual, potser una mica provocatiu, per a aquesta xerrada, una xerrada que s'enquadra en un recés d'Advent, és a dir, de preparació per al Nadal, un temps (Advent i Nadal) que ens disposa a acollir el misteri de Déu, misteri transcendent i inefable — això és, del qual no es pot parlar — però que Déu mateix, per l'encarnació del Verb, el seu Fill, ens tradueix, ens explica amb paraules humanes, fent-se proper a nosaltres, d'acord amb aquella paraula del Deuteronomi: «I realment, quina nació, per gran que sigui, té els seus déus tan a prop d'ella com el Senyor, el nostre Déu, és a prop nostre sempre que l'invocuem?» (Dt 4, 7).

En el marc d'aquesta reflexió, doncs, voldria oferir-vos algunes pistes sobre la identitat de Jesús, el Crist, que nosaltres creiem i confessem Paraula del Pare, *exegesi* de Déu, segons que ens diu Joan en el pròleg del seu evangeli: «A Déu, ningú no l'ha vist mai: el seu Fill únic, que és Déu i està en el si del Pare, és qui l'ha revelat (literalment, segons el text original grec, "qui l'ha explicat", "qui n'ha fet el comentari o l'exegesi")» (Jn 1, 18).

Reflexionarem però, no sobre el pròleg de l'evangeli segons sant Joan, sinó sobre el pròleg de l'evangeli segons sant Mateu, el fragment que anomenem "evangeli de la genealogia de Jesús". Per això he triat el títol una mica desconcertant i potser desafinat i tot, de "codi genètic de Jesús" per a aquesta xerrada, un codi genètic, evidentment, teològic.

Potser us sorprendrà la meva preferència per aquest text, força àrid i monòton, una llista de noms estranys que, d'entrada, no ens diu res, més aviat ens enutja. Vull dir-vos que és un dels textos de l'evangeli que m'estimo més, i que procuro meditar cada any quan arriben aquests dies d'Advent i Nadal. Un text que hauríem de llegir gairebé de genolls, amb reverència i adoració, perquè es tracta, certament, del codi genètic teològic de Jesús, el Crist, ens parla de la seva identitat, de la seva realitat profunda, ens diu qui és ell realment per al seu poble, qui és ell realment per a nosaltres, per a la nostra vida, per a la nostra història humana. Sant Joan Crisòstom, en disposar-se a comentar aquest text, deia: «Despertem-nos, no dormim, que les portes ja són obertes. Cal entrar tot seguit, travessant aquestes portes amb ordre i reverència» (*Homilies sobre l'evangeli segons sant Mateu*, II, 1). Les portes són els avantpassats de Jesús, els noms d'aquesta genealogia, que ens guiaran, pas a pas, vers la descoberta joiosa de la seva identitat.

La litúrgia de l'església ens proposa la lectura de l'evangeli de la genealogia de Jesús segons sant Mateu tres vegades l'any: en la festa de la Nativitat de la Mare de Déu (8 de setembre), el dia 17 de desembre (la primera de les anomenades

fèries majors d'Advent, que comprenen els vuit dies previs a la festa de Nadal) i en la missa de vigília del dia de Nadal. Això en fa un text poc conegut, ja que no és proclamat en cap diumenge o festa de precepte. Abans d'endinsar-nos-hi, doncs, us en proposo la lectura. Després us indicaré algunes claus per a la comprensió d'aquest text, diré alguna cosa sobre alguns dels personatges d'aquesta genealogia, i faré encara una referència breu a un text paral·lel, la genealogia de Jesús segons sant Lluç. Finalment, traurem algunes conclusions entorn d'aquesta identitat teològica de Jesús, que jo voldria que fos el centre de la vostra reflexió i de la vostra pregària en aquest recés i durant tot el temps d'Advent i de Nadal.

Us lleigeixo el text en la traducció de la BCI, lleugerament retocada en funció de l'original grec:

«¹Llibre de la genealogia [o de la generació, de l'engendrament] de Jesús, el Crist, fill de David, fill d'Abraham.

²Abraham va engendrar Isaac, Isaac va engendrar Jacob, Jacob va engendrar Judà i els seus germans, ³Judà va engendrar Fares i Zara de [nascuts de] Tamar; Fares va engendrar Hesron, Hesron va engendrar Aram, ⁴Aram va engendrar Amminadab, Amminadab va engendrar Naasson, Naasson va engendrar Salmon, ⁵Salmon va engendrar Booz de [nascut de] Rahab; Booz va engendrar Obed de [nascut de] Rut; Obed va engendrar Jessè, ⁶Jessè va engendrar David, el rei.

David va engendrar Salomó de la [muller] d'Uries; ⁷Salomó va engendrar Roboam, Roboam va engendrar Abies, Abies va engendrar Asà, ⁸Asà va engendrar Josafat, Josafat va engendrar Joram, Joram va engendrar Ozies, ⁹Ozies va engendrar Jotam, Jotam va engendrar Acaz, Acaz va engendrar Ezequies, ¹⁰Ezequies va engendrar Manassès, Manassès va engendrar Amon, Amon va engendrar Josies, ¹¹Josies va engendrar Jeconies i els seus germans abans de la deportació a Babilònia.

¹²Després de la deportació a Babilònia, Jeconies va engendrar Salatiel, Salatiel va engendrar Zorobabel, ¹³Zorobabel va engendrar Abihud, Abihud va engendrar Eliaquim, Eliaquim va engendrar Azor, ¹⁴Azor va engendrar Sadoc, Sadoc va engendrar Aquim, Aquim va engendrar Eliüd, ¹⁵Eliüd va engendrar Eleazar, Eleazar va engendrar Matan, Matan va engendrar Jacob, ¹⁶Jacob va engendrar Josep, l'espòs de Maria, de la qual fou engendrat Jesús, l'anomenat Crist.

¹⁷En total, doncs, les generacions des d'Abraham fins a David són catorze generacions; i des de David fins a la deportació a Babilònia, catorze generacions, i des de la deportació a Babilònia fins al Crist, catorze generacions (Mt 1, 1-17)».

1. Algunes claus del text

Davant aquest text se'ns poden acudir dues coses o potser tres. 1) Que l'evangelista era un ingenu i que es creia fil per randa allò que escrivia. En aquest cas també la nostra lectura del text és ingènua si el prenem com un document històric en el sentit que nosaltres donem a la paraula història. 2) També podem pensar que l'evangelista es val senzillament d'un recurs literari per a donar solemnitat als orígens del seu personatge, Jesús, la història del qual es disposa a contar-nos. 3) O bé, i aquesta és la meua proposta, l'evangelista ens vol dir quelcom de profund sobre aquest personatge i la seva identitat, en

presentar-nos-en el codi genètic teològic, un codi que ens toca a nosaltres, els lectors, de desxifrar. És el que intentarem fer.

Els autors dels cinc textos fonamentals del que en podríem dir la Torà de la Nova Aliança, això és, els quatre evangelis de Mateu, Marc, Lluc i Joan, i el llibre dels Fets dels Apòstols, eren, emprant una paraula anacrònica, teòlegs. Teòlegs i també, emprant un altre terme anacrònic, catequistes de les seves comunitats. En el moment en què els testimonis vivents de Jesús, i els membres de les primeres generacions de cristians que han conegut personalment aquests testimonis vivents, van desaparèixer, la comunitat encarrega a un d'aquests teòlegs l'elaboració d'un text, d'una història, que presenti una imatge del Crist plausible i en la qual aquella comunitat es pugui identificar. Al darrere hi ha tot un procés llarg de transmissió oral i, en alguns casos també escrita, dels records i les paraules de Jesús. L'evangelista, el teòleg, recull tot aquest material, i a partir de la seva fe en Jesús i de la fe de la seva comunitat, ens ofereix una narració sobre Jesús. És el que en diem evangeli, i el primer que ho fa d'una forma completa és Marc. No podem desvincular la figura d'aquest evangelista de les escoles que, a Israel, es dedicaven, com encara ho fan avui, a l'estudi i a la meditació de la Sagrada Escriptura, de la Bíblia. És a dir, la nova reflexió teològica sobre Jesús sorgeix volgutament i també necessàriament en connexió estreta amb la llarga tradició de lectura, relectura i interpretació de la Bíblia a Israel. Els autors dels evangelis estan molt familiaritzats amb la traducció grega de la Bíblia, anomenada dels LXX, però també amb la Bíblia hebrea.

Fixem-nos en el primer verset del nostre text. «Llibre de la generació de Jesús, el Crist, fill de David, fill d'Abraham». Aquest verset ens anuncia ja els elements essencials de la identitat de Jesús que trobarem al llarg de la genealogia. Jesús, el personatge històric que va viure a la Palestina del segle I, és proclamat, per la fe de l'evangelista i de l'església, el Crist, paraula que significa ungit, en hebreu messies, el fill de David, i el fill d'Abraham. La genealogia ens explicarà, doncs, el significat, el contingut, l'abast teològic d'aquestes tres afirmacions: Crist, fill de David, fill d'Abraham. Podem avançar, ja, que les dues darreres proposicions, fill de David i fill d'Abraham, són com dues explicacions de la primera, Crist. Jesús és el Crist, en tant que és el fill de David i el fill d'Abraham.

En aquest primer verset, encara, l'evangelista, d'una manera intencionada, porta els seus lectors, bons coneixedors, com ell mateix, de la traducció grega de la Bíblia, a pensar en el primer llibre de la Bíblia, que en grec s'anomena precisament "Ge,nesij", la mateixa paraula que nosaltres traduïm en el nostre text per genealogia o generació. Aquest detall fa evident que, amb Jesús, el Crist, s'esdevé un nou començament, una nova creació, una represa definitiva en la història de la salvació. A la conclusió del relat de la creació (Gn 2, 4) trobem la mateixa expressió que obre la nostra genealogia de Jesús: «aquest és el llibre de la generació [o dels orígens] del cel i la terra quan foren creats». D'altra banda, el llibre del Gènesi, empra el mateix procediment de la genealogia cada vegada que passa a contar-nos la història d'un personatge important, com ara Abraham, o bé per enllaçar diferents personatges o èpoques. Els evangelistes escriuen intencionadament no només amb la mateixa llengua, el grec, de la Bíblia dels LXX, sinó també amb el mateix estil, usant els mateixos procediments literaris. Són conscients que la història de Jesús és la continuació de la història d'Israel.

En Jesús, doncs, s'esdevé una represa, un nou començament, però en el marc d'una mateixa i única història de la salvació, lligada a la història del poble d'Israel. Aquesta història, com hem pogut copsar en la lectura del text, es divideix en tres períodes: d'Abraham fins a David, de David fins a l'exili de Babilònia, i de l'exili fins a Jesús. Un cop més, l'evangelista està evocant no només la història entesa com a successió cronològica d'uns fets, sinó el significat d'aquesta història, tal com l'ha interpretada teològicament la Bíblia hebrea, dividida també en tres grans blocs o seccions: la Torà (aquest terme hebreu significa instrucció, i nosaltres el traduïm inadecuadament per Llei), els Profetes (*Nebiim*) i els Escrits (*Ketubim*). Així, el primer període de la genealogia, la història de les generacions des d'Abraham fins a David, fa referència a la Torà, que és la secció fonamental de la Bíblia, on trobem el seu nucli teològic, amb la història de l'aliança entre Déu i el seu poble, una aliança que culmina amb el do de la seva Llei o Instrucció al Sinaí. El segon període d'aquesta història, de David fins a l'exili, fa referència a la segona secció de la Bíblia hebrea, els Profetes: en aquesta secció hi ha els profetes primers o anteriors, que són el que nosaltres anomenem llibres històrics (Josuè, Jutges, 1 i 2 llibre de Samuel i 1 i 2 llibre de Reis), que ens conten la història del poble des de la conquesta de la terra promesa fins a l'exili a Babilònia, que comporta la desfeta nacional del poble — al centre d'aquesta història destaca la figura del rei David —; i també trobem en aquesta secció dels Profetes, els profetes segons o posteriors, que són els llibres que nosaltres coneixem pròpiament com a profètics: Isaïes, Jeremies, Ezequiel, etc. El tercer període de la genealogia, que va de l'exili fins al naixement de Jesús, correspondria a la tercera secció de la Bíblia, els Escrits, secció que, a més de llibres tan importants com el Salteri o Job, conté els llibres d'Esdras i Nehemies, que ens conten la reconstrucció material i espiritual del poble després de l'exili, i els llibres de les Cròniques, que són una reflexió teològica de les arrels i de la identitat del poble a la llum de l'experiència de l'exili i de la reconstrucció posterior.

Aquests tres períodes reflectits en la genealogia de Mateu, en paral·lel amb les tres grans seccions de la Bíblia hebrea, els podríem resumir amb tres paraules: la Torà, la Monarquia (David) i el Temple. Mateu, doncs, ens presenta Jesús, el Crist, com la culminació no tant històrica com teològica d'aquest procés, d'aquesta història teològica de la salvació, que començava amb el diàleg de Déu amb els primers pares (Abraham, Isaac, Jacob), es concretava en l'aliança del Sinaí i el do de la seva Instrucció, i es desplegava en una història concreta d'èxits i de fracassos: la història de la monarquia en els dos regnes d'Israel i de Judà, i la història del postexili entorn del Temple reconstruït. Tota aquesta història, tot aquest procés, aquest "llibre de la genealogia o de la generació de Jesús, el Crist" ha de ser entès com l'infantament, el llarg infantament del Messies, que Mateu és a punt d'anunciar-nos ja acomplert en Maria.

2. Alguns personatges del text

2.1. Abraham

Segons la genealogia mateana, Jesús, el Crist, és fill d'Abraham. De fet, el començament, el punt de partença de la genealogia és Abraham. La figura i la història d'Abraham, rellegida i elaborada pels mestres savis d'Israel durant i després de l'exili a Babilònia (a partir del segle VI aC), és el paradigma,

l'expressió de la identitat del poble d'Israel. A l'exili, en un moment de desfeta, Israel es pregunta: ¿Qui sóc jo? ¿Què significa per a mi ser jueu, ser membre del poble de la Torà? La figura i la història d'Abraham és un intent de respondre a aquestes preguntes.

El capítol 12 del llibre del Gènesi ens explica que Abraham surt de casa seva, de la seva terra, de la seva parentela, és a dir, de les seves arrels, per anar vers el lloc que Déu li indicarà. Abraham, fidel a aquesta consigna, viu errant tota la vida, com un estranger, com un pelegrí, recorrent la terra que el Senyor ha promès a la seva descendència. L'únic bocí de terra que tindrà en propietat serà la cova de Macpelà, comprada a Efron l'hitita (Gn 23, 7-20), per a enterrar-hi la seva dona Sara. Déu li promet que tots els pobles es beneiran en la seva descendència (Gn 12, 2). Abraham, és a dir, Israel, és el poble que creu, que es refia totalment de la paraula del Senyor que l'invita a sortir, a anar cap a un lloc, a caminar. La missió d'Israel (Abraham) enmig dels altres pobles és, doncs, la de ser testimoni del Déu que salva, de la primacia absoluta d'aquest Déu compromès amb el seu poble. Una primacia que el mateix llibre explicita en el relat de tots ben conegut del sacrifici d'Isaac: aquest fill, el fill de la promesa, el fill estimat, la seva descendència, la seva vida, el seu futur, pertanyen totalment a Déu. Aquest és el significat teològic profund del relat inquietant del sacrifici d'Isaac. Israel és tot de Déu.

És així que Abraham és cridat a ser i esdevé font de benedicció, ell i la seva descendència, per al seu poble. ¿Qui és la Descendència, en majúscula, d'Abraham? Jesús, el Crist. Jesús, el qui pertany totalment a Déu i alhora al seu poble, el qui a la creu lliura, estimant, la seva vida al Pare i, tot lliurant-la al Pare, ens la lliura per i a cadascun de nosaltres. Per això Jesús és el fill d'Abraham, aquell en el qual tots nosaltres obtenim la benedicció, som fets beneïts de Déu, salvats.

Ser fill d'Abraham, encara, en la nostra genealogia, significa que Jesús pertany plenament a la història del seu poble, al camí en la fe i en l'esperança del seu poble. Això vol dir que només podrem comprendre plenament la identitat de Jesús al si d'aquesta història de fe, d'aquest camí, d'aquest llarg pelegrinatge que nosaltres hem evocat en llegir l'evangeli de la genealogia. I ací us voldria llegir un breu fragment de la carta de Pau als Romans: «Com a israelites, els pertanyen [a ells, als jueus] la gràcia de ser fills, la glòria de Déu, les aliances, la Llei, el culte i les promeses; també són d'ells els patriarques, i, com a home, ha sortit d'ells el Crist, que és Déu i està per damunt de tot. Sigui beneït per sempre. Amén» (Rm 9, 4-5). Davant textos com aquest hom es pregunta com ha estat possible que els cristians, al llarg de la història, hagin pogut implicar-se en les persecucions i a voltes en l'extermini del poble d'Israel.

A l'Evangeli de Mateu, però, el nom d'Abraham (que cita set vegades) té un altre matis important. Segons Mateu s'és fill d'Abraham no tan sols a causa del llinatge, del naixement de sang, sinó més aviat del nou naixement en la fe. Recordem les paraules dures de Joan Baptista als fariseus i saduceus que s'acostaven a rebre el seu baptisme: «No us refieu pensant que teniu Abraham per pare; us asseguro que Déu pot fer sortir fills a Abraham fins i tot d'aquestes pedres» (Mt 3, 9). I les paraules de Jesús, amb motiu de la guarició del criat del centurió: «us dic que vindrà molta gent d'orient i d'occident i s'asseuran a taula amb Abraham, Isaac i Jacob en el Regne del cel, mentre que els hereus del

Regne seran llançats fora, a la tenebra; allà hi haurà els plors i el cruixit de dents» (Mt 8, 11). Ser fill d'Abraham, seure a la taula del Regne amb Abraham, per a Mateu, no és doncs privilegi de casta ni de raça. És per la fe, que duu a la conversió, que s'esdevé fill i comensal d'Abraham. És per la fe en Jesús, doncs, que tots, jueus i no jueus, som cridats a esdevenir el poble de l'aliança, el sagrament de la benedicció i de la salvació de Déu en el món.

2.2. David

Jesús, el Crist, és fill de David. De fet, Mateu dóna la primacia a aquesta afirmació: «Llibre de la generació de Jesús, el Crist, fill de David, fill d'Abraham». L'evangelista ho afirma, d'una banda amb la mateixa genealogia, destacant la importància de Josep, el pare legal de Jesús, que és el qui empelta, per dir-ho així, Jesús en la nissaga de la fe d'Abraham i de David. Recordem les paraules que li adreça l'àngel del Senyor: «Josep, fill de David, no tinguis por de prendre Maria, la teva esposa, a casa teva: el fruit que ella ha concebut ve de l'Esperit Sant» (Mt 1, 20): aquest "a casa teva" fa referència no només a la llar de Josep, sinó a la nissaga, a la història de la genealogia. Mateu ho afirma encara d'una altra manera, una mica sorprenent per a la nostra lògica. En hebreu, com també en grec, cada lletra de l'alfabet té un valor numèric: *àlef*, 1; *bet*, 2; *guímel*, 3; *dàlet*, 4; *he*, 5; *vau*, 6. Així, les lletres del nom de David en hebreu, *dwd*, *dàlet*, *vau*, *dàlet*, sumen 4+6+4, és a dir, 14. 14 és el nombre de David. D'aquest procediment se'n diu *guematria*. La *guematria* és una de les regles de la Càbala: els jueus van aprendre la importància del llenguatge dels nombres durant l'exili a Babilònia. Tota la Bíblia n'és plena del simbolisme dels nombres! Jesús, doncs, com ens diu Mateu a la conclusió de la genealogia, és tres vegades David, és el fill de David d'una manera perfecta, completa (3), és David, en majúscules, el Messies, aquell que, com Abraham, és i té la missió de ser en el món el sagrament de la salvació i de la benedicció de Déu. Per això l'evangelista ha construït artificialment la seva genealogia en tres seccions de 14 generacions: «En total, doncs, les generacions des d'Abraham fins a David són catorze generacions; i des de David fins a la deportació a Babilònia, catorze generacions, i des de la deportació a Babilònia fins al Crist, catorze generacions (Mt 1, 1-17)».

¿Qui és David? No és fàcil respondre aquesta pregunta. Com passa amb Jesús mateix, és difícil delimitar el perfil del personatge històric a partir d'uns textos eminentment teològics. Per la Bíblia, David encarna la figura del rei prototipus, aquell a través del qual Déu es fa present i guia el seu poble. Però la història de David, com ens l'expliquen els llibres de Samuel, és una història complicada, teixida de passions humanes, d'odis i d'enveges, i també d'actes nobles i de fidelitats.

Per la Bíblia, encara, David és l'autor dels salms — ací la paraula autor no significa, ni molt menys, que ell hagués escrit personalment els 150 salms del salteri —, és el cantor i el qui dansa davant l'Arca del Senyor, és el qui prega en la tribulació, el qui dóna gràcies en la prosperitat, el qui reconeix i manifesta la reialesa i la sobirania del Déu d'Israel. David, com Abraham, és també un personatge corporatiu, que resumeix en la seva trajectòria, la trajectòria del poble, una trajectòria en la fe que té el seu horitzó en la lloança esclatant del salm 150: «Que lloï el Senyor tot el que respira, al·leluia» (Sl 150, 6), que és la darrera frase del salteri.

Segons el salteri, encara, en la figura de David, el rei, l'ungit del Senyor, hi conflueix la figura del servent sofrent, del poble-servent perseguit i assetjat pel mal. Una trajectòria, i una experiència que no ens costa gens de veure reproduïda en la història de Jesús que Mateu es disposa a contar-nos en el seu evangeli.

Cal que ens aturem en alguna de les vegades que Mateu, al llarg de l'evangeli, aplica a Jesús el títol de fill de David que li ha donat a la genealogia: a Mt 9, 27 dos cecs imploren de Jesús la gràcia de la llum tot adreçant-se-li amb aquestes paraules: «Jesús, fill de David, apiada't de nosaltres». I Jesús els guareix a causa de la seva fe. Aquest relat ens ajuda a perfilar una mica més la identitat de Jesús, el Crist, com a fill de David: el messies, el fill de David, és el qui fa la gràcia de la llum (de la fe) als qui el segueixen. El diàleg i la guarició dels dos cecs, segons Mateu, té lloc a casa, és a dir, al si de la comunitat, al si de l'església, al si del nou poble de l'aliança. A Mt 15, 22 és una dona pagana, cananea, que implora de Jesús, el fill de David, la gràcia de la guarició i de la vida per a la seva filla. També en el títol de fill de David Mateu hi expressa aquesta obertura de la benedicció (la llum, la vida) de Déu a Israel cap als altres pobles, cap als pagans. I a 20, 30 i 31, ja a les portes de Jerusalem, Mateu repeteix en una segona versió la història dels dos cecs que imploren del fill de David la gràcia de la llum per a poder-lo seguir, aquest cop fins a Jerusalem, el lloc de la passió i la mort del messies sofrent d'Israel. De fet, aquest segon relat de la guarició de dos cecs és el pòrtic de l'entrada de Jesús a Jerusalem on és aclamat per la gentada (21, 9) i pels infants (21, 15) com el fill de David que arriba a instaurar el seu regne. Però Jesús, segons les paraules dels profetes Isaïes i Zacaries citades ací per l'evangelista, és el rei humil, el rei que s'apiada, el rei que porta la pau, el rei que entra muntat no sobre la cavalcadura del guerrer, el cavall, sinó sobre un pollí, un fill de somera.

En un altre text inquietant, Jesús sembla voler aprofundir en el significat de "ser el fill de David". Jesús, en efecte, pregunta als seus oients, en el marc de les controvèrsies de la seva darrera setmana a Jerusalem, de qui ha de ser fill el Messies. Li responen que de David. I ell els llança la pregunta següent, referint-se al salm 110 (109), un salm importantíssim per a la teologia messiànica, en el qual David (el qui parla en el salm) s'adreça al messies com a senyor: «¿Com és, doncs —pregunta Jesús—, que David, mogut per l'Esperit, l'anomena "Senyor" quan diu: "El Senyor digué al meu Senyor: seu a la meva dreta i espera que posi els enemics sota els teus peus"? Per tant, si David l'anomena Senyor, com pot ser fill seu?» (Mt 22, 43-45) I l'evangelista conclou l'escena dient que ningú no va ser capaç de contestar-li. No és fàcil interpretar aquest text, però la meua proposta és que ací hi ha una referència teològica al veritable origen, diví, del messies i, per tant, de Jesús. Però aquest punt l'aprofundirem en l'apartat següent.

És en el relat de la passió on l'evangelista ens desvela el veritable significat del messianisme de Jesús, el fill de David i, per tant, el rei d'Israel. El relat de la passió té un bellíssim pròleg literari: la unció de Jesús a Betània. Jesús, convidat a casa de Simó el Leprós, un dels seus deixebles (Mt 26, 6-13), és ungit per una dona que vessa sobre el seu cap una ampolleta d'alabastre plena de perfum preciós. L'evangelista ens fa assistir a la unció reial de Jesús, el Messies, en un relat que ens remet directament a la seva passió i mort: «Aquesta dona — diu Jesús —, abocant sobre el meu cos aquest perfum, ha preparat la meua

sepultura» (Mt 26, 12). La dona, a més, ha ungit el cap de Jesús, tal com es feia en les uncions reials. L'escena ens evoca la unció de David enmig dels seus germans per obra de Samuel (1Sa 16, 13), i el salm 45 (44), un altre dels textos messiànics majors de la Bíblia, i que els cristians apliquem precisament al Crist desfigurant de la passió: «Ets el més bell de tots els homes, exhalen gràcia els teus llavis. Déu t'ha beneït per sempre (...) El teu Déu t'ha preferit als teus companys [germans] i t'ha ungit, oh déu, amb l'oli de l'exultació» (Sl 45, 3. 8). Jesús, el nou David, és ungit rei enmig dels seus germans, els deixebles. Però el tron preparat per al rei és la creu, on el messies d'Israel dona la vida, i amb la vida la llum i la benedicció a tots els qui creuen en ell i el segueixen amb fe. En el relat de la passió hi ha moltes referències a Jesús com a messies, com a rei dels jueus, amb l'escena de l'interrogatori de Pilat, de la coronació d'espines i, sobretot, amb la de la crucifixió (entronització del messies) i l'esment al títol de la creu: «Damunt el seu cap havien posat escrita la causa de la seva condemna: "Aquest és Jesús, el rei dels jueus"» (Mt 27, 37).

Com el David del salteri, Jesús, el messies d'Israel, per arribar a la lloança final, a la glòria de la resurrecció, ha de recórrer l'itinerari de la fe d'Abraham, de David, del seu poble d'Israel, un itinerari que passa per la contradicció, per la creu, i que, precisament en la contradicció i en la creu troba la plenitud del seu sentit, troba la plenitud de la benedicció, que en fa el sagrament i la font de la vida per al seu poble i per a tots els pobles.

2.3. Déu

Sant Lluç, que escriu també una genealogia de Jesús, l'acaba així: «...fill d'Adam, fill de Déu» (Lc, 3, 38). La genealogia de Lluç, que no es llegeix mai a la litúrgia, és un altre text preciós, i el seu contingut teològic es quasi esbalaïdor: Jesús és fill de Déu en tant que és fill de tota la humanitat, fill d'Adam. És essent plenament home que esdevé plenament fill de Déu. Aquesta dada, fill de Déu, d'entrada sembla absent de la genealogia de Mateu. Abraham, David, l'exili, Jesús. Però Déu no hi surt explícitament per enlloc. Un cop més Mateu invita els seus lectors a aprofundir el text, a rumiar-lo, a llegir-lo atentament. En tota la genealogia Mateu ha emprat la veu activa del verb engendrar: Abraham engendrà (en grec, evge,nnhsen) Isaac, Isaac engendrà Jacob, Jacob engendrà Judà i els seus germans, etc... només, quan arriba a Josep, canvia de procediment: «Josep, l'espòs de Maria, de la qual fou engendrat (evgennh,qh) Jesús, l'anomenat Crist». Fou engendrat, en la veu passiva, que reclama un subjecte agent, algú que hagi engendrat Jesús de Maria. D'aquesta figura o recurs literari se'n diu, en el llenguatge de la Bíblia, el passiu teològic. Per respecte al nom de Déu, que no es pot pronunciar, l'escriptor l'omet i el camufla, per dir-ho així, en una forma verbal passiva, sobretot en moments en què es parla d'una intervenció decisiva de Déu en la història, com és el nostre cas. Podríem dir, amb un llenguatge més proper i entenedor, que Déu no trastoca el curs normal de la història i de la creació, que hi intervé amb infinita discreció i delicadesa. Per això el misteri de la concepció virginal de Jesús resta sempre inefable, és com la bardissa flamejant de Moisès davant la qual ens hem de treure les sandàlies i prosternar-nos en actitud adorant. Per tant, el nostre text el podríem llegir de la següent manera: «Josep, l'espòs de Maria, de la qual Déu engendrà Jesús, l'anomenat Crist». Però encara hi ha un altre detall subtilíssim:

com ja hem dit abans, Mateu construeix artificialment la genealogia en tres períodes de catorze generacions (14 = David). En el tercer període, però, si comptem les generacions, en surten només tretze, en manca una, que no és explícita, ans implícita, amagada en el passiu teològic: Déu és la generació que manca per completar el nombre de catorze. Però és que a més, el nombre 13, en la *guematria*, és el nombre de Jahvè (que suma 26, i la meitat 13). Subtilíssimament, Mateu, per aquests pòrtics misteriosos que va obrint davant nostre — reprenent les paraules del Crisòstom que he citat al començament — ens introdueix en el misteri de la doble generació del messies: una generació humana, encarnada en la història i en la fe del poble d'Israel (fill d'Abraham, fill de David...), i una generació divina: Jesús, el Crist, en tant que nova creació, nou començament, és obra de Déu, pertany, com Isaac, el fill que Abraham ha de sacrificar, totalment a Déu.

2.4. *Tamar, Rahab, Rut, la dona d'Uries*

Mateu inclou en la genealogia del Messies quatre dones que no hi esperàvem trobar, llevat potser de Rut. ¿Per què no hi ha inclòs les mares d'Israel, Sara, Rebeca, Lia i Raquel, per exemple? Els comentaristes de Mateu no es posen d'acord sobre aquest punt. Sembla que aquests personatges femenins han de ser contemplats en funció de Maria. Si ho fem així, ens adonem que totes quatre dones han intervingut en la generació del Crist amb una maternitat d'alguna manera especial o irregular. Tamar es va fer passar per prostituta per tal de poder concebre un fill de Judà, el seu sogre. Rahab era una prostituta de Jericó i, com a tal, va acollir a casa seva els espies israelites i els en va facilitar la fugida; Rut era una dona de Moab, el poble tradicionalment enemic d'Israel, que va renunciar voluntàriament a la seva terra i als seus déus per entrar a formar part d'Israel i va forçar, instigada per la seva sogra Noemí, el seu matrimoni amb Booz; la dona d'Uries, finalment, mitjançant un adulteri, esdevindrà consort del rei David i mare de Salomó, el continuador de la dinastia. La funció d'aquestes figures femenines és la de preparar el camí de Maria, la maternitat virginal de la qual resulta igualment del tot irregular i singular. Són els camins pels quals Déu va conduint la història i, en ella, el seu projecte de salvació.

Es tracta també de dones estrangeres. Tamar i Rahab eren cananees, Rut moabita, i la quarta era la dona d'un hitita, Uries. Segurament, en el cas de Rut això és evident, Mateu, en incloure aquestes dones estrangeres en la genealogia del Crist, vol indicar que la missió del messies Jesús és universal, oberta a tots els pobles.

Per acabar aquest apartat dedicat a aquests quatre personatges femenins de l'Antic Testament, voldria citar-vos un fragment d'una homilia de sant Joan Crisòstom en què comenta aquest passatge: «Considerem, per exemple, les semblances que hi ha entre Rut i nosaltres. Rut era estrangera i es trobà abocada a la pobresa més extrema; però Booz, en veure-la, ni la va menysprear per la seva pobresa, ni la va refusar per la seva baixa extracció. També Crist va rebre l'Església i en va fer la seva esposa, malgrat que fos estrangera i es trobés en la pobresa més extrema pel que fa als béns celestials. I tal com Rut no hauria assolit aquesta dignitat si abans no hagués abandonat el seu pare i menyspreat la seva casa, el seu llinatge i la seva pàtria, així també l'Església es va fer amable per al seu espòs quan va abandonar els seus costums paternals. És això

justament el que li diu el profeta tot conversant amb ella: *Oblida el teu poble i la casa del teu pare, que el rei està corprès de la teva bellesa» (Homilies sobre sant Mateu, III, 4).*

És una altra manera suggeridora i profunda de llegir la Bíblia, la dels pares, que nosaltres hem perdut una mica, esclaus com som de la nostra lògica i de la nostra mentalitat cartesiana. D'aquesta lectura se'n pot dir simbòlica o al·legòrica, una lectura que intenta foradar la superfície, a voltes aspra i dura, de la lletra del text per pouar en les aigües riques i profundes del seu sentit amagat, del seu sentit espiritual. Rut esdevé un símbol i una imatge de l'Església, cridada d'entre els pagans, i Booz, l'avantpassat de Jesús, una imatge del Crist, que se sent atret per ella fins a fer-ne la seva esposa, és a dir, fins a unir-se-la profundament, amb un amor immens, per sempre. És això, ben mirat, el que celebrem per Nadal, el misteri de les noces de Déu, en Jesucrist, amb la humanitat, amb la nostra humanitat, amb la carn de la nostra història, també pobra, estrangera i de baixa extracció, com la de Rut la moabita.

3. Conclusions

Voldria resumir i concretar el camí que hem fet en dos punts, que ofereixo per a la vostra pregària i reflexió.

3.1. Jesús és el fill d'Abraham

L'evangeli de la genealogia ens invita a apropar-nos a Jesús sense oblidar la seva prehistòria, el seu codi genètic teològic. Ens invita a contemplar-lo, a agenollar-nos davant el seu misteri, com Moisès ho va fer davant la bardissa flamejant al Sinaí, a acollir-lo, ara que ve a les nostres vides, a la de cadascun de nosaltres, com la culminació d'aquest llarg camí de fe i d'esperança en la seva vinguda que és la història del poble d'Israel.

És cert que ja ha vingut, però la litúrgia de l'Advent ens crida cada any a renovar la nostra actitud d'espera i de vigilància, i això ens hauria de fer sentir més propers al poble d'Israel que continua esperant ardentment la vinguda del Messies.

És cert que ja ha vingut, però les vingudes de Déu en la nostra vida ens deixen sempre en situació de camí, ens fan mirar endavant, ens fan caminar endavant, perquè l'Advent ple i definitiu, per a nosaltres i per als jueus, no serà fins que haurem travessat el Jordà que ens obrirà les portes de la Terra Promesa guiats per Jesús, el nou Josuè, el nostre Salvador i Redemptor.

L'evangeli de la genealogia ens estimula encara a estimar i acollir com a portadores del misteri de Déu totes les realitats humanes que ens toca de viure, les bones i les dolentes, els èxits i els fracassos, a deixar, d'alguna manera, que Déu sigui el teixidor que va fent el brodat de la nostra vida: ben segur que el resultat serà una peça meravellosa.

A saber, i a creure-ho profundament, que Déu fa camí amb nosaltres, amb la nostra història, encara que totes les aparences semblin indicar el contrari.

A aprendre a llegir les claus de la nostra història personal i de la nostra vida com hem fet amb la genealogia, com el camí, o l'escala que, indefectiblement, ens porta Déu i ens porta cap a Déu.

3.2. Jesús és el fill de David

Tota la Bíblia, resumida en l'evangeli de la genealogia, és la història i el camí de l'espera del Messies, l'Ungit del Senyor, aquell que serà d'una forma definitiva el sagrament de la salvació, de la compassió, de la tendresa infinita de Déu. Tota la Bíblia, doncs, s'ha de llegir en clau messiànica, com el procés humà i teològic alhora de l'eclosió d'aquest messies de Déu.

Una de les figures centrals en les quals s'encarna aquesta figura i el seu significat és, com hem vist, «David, el rei» (Mt 1, 6). David, el rei que dansava mig nu entorn de l'Arca del Senyor en el seu trasllat a Jerusalem. El rei perseguit pels seus adversaris i àdhuc pel seu propi fill Absalom. El rei tendre, capaç de plorar la mort del seu amic Jonatan amb un dels més bells poemes de la Bíblia (2Sa 1, 19-27). L'autor del Salteri, el llibre que l'Església ens posa cada dia als llavis per a pregar i al qual ens cal conformar les nostres actituds i els nostres sentiments. David, una figura corporativa que encarna el poble, el poble que pecca, que es penedeix, es converteix i retorna a Déu.

David, el model sobretot d'un itinerari espiritual que som invitats a reproduir i a recórrer fent nostres els sentiments del nou David, Jesús, el Crist, el contador de paràboles, l'amic dels infants, l'acollidor dels pobres, el guaridor dels malalts, el donador de la vida; el rei-servidor sofrent, perseguit i traït per un dels seus, clavat a la creu, que mor amb les paraules del salteri als llavis i al cor: «Déu meu, Déu meu, per què m'has abandonat» (Sl 22, 2), i aquestes altres: «Pare, a les taves mans encomano el meu esperit» (Sl 31, 6). El nou David, l'espòs, l'estimat, cercat i trobat per Maria Magdalena el matí de Pasqua. L'espòs de l'Església, que ve cada dia a les nostres vides, d'una manera especial aquests dies sants d'Advent i Nadal.

La figura de David ens invita a renovar, amb Jesús i com Jesús, el nostre compromís en favor dels menys afavorits, en favor dels membres sofrents del nostre poble, de la nostra societat. Ens invita a construir comunitats que siguin autèntics espais per a la joia i la comunió, espais autèntics (temples) de trobament amb Déu. Ens invita a fer de la nostra església un poble verament messiànic, que sigui per a tota la humanitat sofrent el sagrament del consol i de la tendresa de Déu.

Tant de bo tots nosaltres, vosatres i jo mateix, mitjançant la nostra fe i la nostra esperança, puguem empeltar-nos en l'arbre d'aquesta genealogia per a donar fruits veritables d'amistat amb Déu, això és, de vida teològica. Que la gràcia d'aquest Nadal que celebrarem ens hi ajudi.

BIBLIOGRAFIA

BROWN, Raymond E. *El nacimiento del Mesías. Comentario a los Relatos de la Infancia*, Ediciones Cristiandad, S.L., Madrid 1982.

GOMÀ CIVIT, Isidro. *El Evangelio según San Mateo. Traducción y comentario*, Ediciones Marova, S.L., Madrid 1966.

JUAN CRISÓSTOMO, San. *Homilías sobre el Evangelio de San Mateo (1-45)*, Biblioteca de Autores Cristianos 141, Madrid 1955.

LAGRANGE, M.J. *Évangile selon Saint Matthieu*, J. Gabalda et Cia. Éditeurs, Paris 1948.

LUZ, Ulrich. *El Evangelio según San Mateo. Mt 1-7*, vol. I, Ediciones Sígueme, Salamanca 1993.